

Laste vaimse tervise edendamine 2013

Kui ma oleksin headuse ja heade sõnade haldjas

Koostaja: õpetaja Älis Kasela, Pärnu Raeküla Lasteaed

Teema

Märkamine ja hoolimine

Taustinformatsioon

Sotsiaalsete teadmiste, oskuste ja väärtushinnanguliste hoiakute kujundamine on üks tähtsamaid kasvatusülesandeid koolieelses eas. Selleks on vaja lastele tagada emotsionaalselt turvaline, üksteist mõistev, austav ja toetav kasvukeskkond, kus üksteist märgatakse ning teineteisest hoolitakse. Lastele on vaja õpetada, mida erinevad meeleolud tähendavad, kuidas jälgida ja talitseda oma tundeid ning emotsioone, millal on käitumine agressiivne ja kuidas vältida teise inimese sõnadega solvamist või ebaviisakat suhtlemist. Kõik see nõuab õpetajalt järjepidevat, süsteemset ja igapäevast tööd.

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk

Turvalise ja sõbraliku psühhosotsiaalse keskkonna loomine erinevate aktiivõppe meetodite kaudu, arvestades laste eripära ja individuaalsust.

Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused lapsest lähtuvalt:

- laps märkab ja nimetab kaaslaste meeldivaid omadusi ning iseloomujooni;
- laps teab, et kaaslastele halvasti ütlemine solvab teda;
- laps oskab ja tahab kaaslastele hästi öelda;
- laps oskab tähe- ja sõnakaartidest sõnu moodustada;
- laps saab hakkama paberilehe kortsutamise ja hiljem selle sirgeks silumisega.

Osalejate vanus ja arv

6–7-aastased, 22 last.

Läbiviidud tegevuste loetelu, metoodika ja integreeritus teiste valdkondadega

Omavahel on integreeritud järgmised valdkonnad: nädalateema, mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, mäng.

Vahendid:

- vestluskaardid situatsioonipiltidega;
- väikesed mängukarud igale lapsele väärtuskasvatuse metoodikast;
- üks suur karu õpetajale;
- muusikapala „Relaxation“;
- tähe- ja silbikaardid;
- kirjanduspala dramatiseerimiseks rohutirts, lepatriinu, väike puupakk, kunstsõnajalaleht;
- värvilised pudelikorgid (sinised, kollased, rohelised, punased) gruppide moodustamiseks;
- igale lapsele 1 A4 formaadis valge paberileht;
- värviline pall.

Tegevuse käik ja metoodika:

- arutelu ja vestlus lastega vanasõnade „Enne mõtle, siis ütle“; „Sõna on nagu varblane, lendab suust ja enam kätte ei saa“ põhjal;
- kirjanduspala „Sõbraks sobimatu“ („Veerimisraamat“) dramatiseerimine eespoolnimetatud vahenditega;
- laste gruppideks jagamine värviliste pudelikorkide alusel, kus iga laps võtab kotikesest ühe värvilise korgi, värvide alusel moodustatakse grupid (gruppide võrdlemine ja liikmete loendamine grupis);
- grupitöö: tähe- ja silbikaartidest sõnade moodustamine, sõnad „sõbralik“, „heasüdamlik“, „sõber“, „lahke“, „rõõmus“ jne;
- muusikapala „Relaxation“ kuulamine – pala ajal võtavad lapsed oma väikesed karud (väärtuskasvatus „Kiusamisest vabaks“) ja istuvad ringi;
- arutelu ja vestlus lastega teemakaardi põhjal:
  - „Inimesi rõõmustavad ja kurvastavad sõnad“;
  - „Milline inimene on hea ja milles oled sina hea?“;

- „Kui sulle öeldakse halvasti, siis kus on seda tunda – kõhus, peas, teistes kohtades?“;
- „Milline on hea ja milline halb käitumine?“;
- situatsioonimäng „Armid, kriimud lapse hinges“ tunnete piltlikustamiseks – lapsed võtavad valge paberilehe, voldivad selle mitmeks kokku, siis kortsutavad selle ja astuvad jalgadega paberile. Seejärel tuleb paberileht uuesti lahti voltida, sirgeks siluda ja vaadata, kui must ja kortsuline see välja näeb. Lapsed paluvad paberilehelt vabandust ja vaatavad, mis siis juhtub: kortsud ja kriimud paberilt ei kao kuskile.

Siinkohal saab õpetaja lastele selgitada, et samamoodi juhtub siis, kui teisele lapsele haiget teha või halvasti öelda. Lapsed võivad küll vabandada, aga teise lapse hinge jäävad samasugused kriimud nagu paberilehel.

- iga laps räägib sosinal oma sõbrale karule enda murest või rõõmust;
- muusikapala „Relaxation“ kuulamine ja selle saatel karukeste kohale asetamine;
- mäng „Kui ma oleksin headuse ja heade sõnade haldjas“ – lapsed viskavad üksteisele kordamööda palli ja ütlevad, mida nad teeksid, kui nad oleksid headuse ja heade sõnade haldjad. Veel ütleb laps oma kaaslasele midagi ilusat ja head;
- päevateema kokkuvõte – „Mida kasulikku või uut sain täna teada?“

Läbiviidud tegevuse mõju

Lapsed said näitlike ja praktiliste tegevuste (puhta paberilehe kortsutamine ja selle hilisem sirgeks silumine) kaudu teada, mis tunne on teisel lapsel, kui teda solvata ning talle halvasti öelda. Tekkis ettekujutus, et kaaslasele halvasti ütlemine solvab teda.

Arutelu käigus oskasid lapsed nimetada inimesi rõõmustavaid, kuid samas ka kurvastavaid sõnu. Tegevuse käigus säilis laste huvi ja tegutsemisrõõm.

Kõik lapsed oskasid oma kaaslasele midagi ilusat ja head öelda ning moodustada tähe- ja sõnakaartidest sõnu „sõbralik“, „heasüdamlik“, „sõber“, „lahke“, „rõõmus“.

Rühmas on kahel viimasel õppeaastal rakendatud „Kiusamisest vabaks“ metoodikat. Selle mõju ei ole seoses lühiajalise rakendamise tõttu hinnatud kindlate metoodikate järgi, kuid oleme laste tegemiste visuaalsel vaatlusel märganud, et nende omavahelised suhted on rahulikumad ja sõbralikumad; paranenud on laste sõnavara; lapsed oskavad oma emotsioone väljendada ja arutleda nende üle; märgatakse ning arvestatakse rohkem üksteisega ja kaaslase eripäraga.

Pöörates igapäevaselt tähelepanu laste omavahelistele suhetele, tunnetele, käitumismudelitele, eripäradele ja õpetades neid analüüsima oma käitumist, tagame rahuliku, üksteist arvestava ja hooliva keskkonna. Kõik see vajab aga õpetajalt järjepidevat, süsteemset ja igapäevast tööd. Hooligem endast ja oma kaaslastest!

Kasutatud kirjandus

Jaaksoo, A. (1999). Veerimisraamat. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.

(2007). Kiusamisest vabaks – Meie teeme nii. Õpetaja käsiraamat.

Kiusamisest vabaks. Metoodika vestluskaardid.